SPIS TREŚCI:

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO 2

1.1. Zasady polityki ekologicznej państwa 2

1.2. Podstawowe założenia polityki ekologicznej 3

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU 4

2.1. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2010” 4

2.2. Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” 8

2.3. Uwarunkowania wynikające z „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania” 11

2.4. Uwarunkowania wynikające z „Programu strategicznego rozwoju miasta Poznania” 12

3. DŁUGOTERMINOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ (W PERSPEKTYWIE ROKU 2020) 15

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

1.1. Zasady polityki ekologicznej państwa

Zasady polityki ekologicznej państwa sformułowane w „II Polityce ekologicznej państwa" są zasadami, na których oparte są również dokumenty i praktyczne działania związane z ochroną środowiska na terenie województwa wielkopolskiego i miasta Poznania. Oprócz *zasady zrównoważonego rozwoju* jako nadrzędnej, uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

Zasadę przezorności, przewidującą, że rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować po "bezpiecznej stronie", tj. że odpowiednie działania powinny być podejmowane już wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje pełne tego naukowe potwierdzenie.

Zasadę prewencji zakładającą, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć w oparciu o posiadaną wiedzę, wdrożone procedury ocen oddziaływania na środowisko oraz monitorowanie prowadzonych przedsięwzięć co oznacza, że preferencje będą uzyskiwały następujące działania:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
- wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnoświatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

Zasadę wysokiego poziomu ochrony środowiska zakładającą, że stosowanie zasad prewencji i przezorności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska

Zasadę integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

Zasadę równego dostępu do środowiska przyrodniczego, traktowaną w kategoriach:

- *sprawiedliwości międzypokoleniowej* - zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń;
- *sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej* - zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach

sprawiedliwego dostępu do ograniczonych zasobów i walorów środowiska, wraz z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek;

- *równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą*, poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania (w sensie fizycznym, psychicznym, społecznym i ekonomicznym) jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochrona różnorodności biologicznej.

Zasadę uspołecznienia polityki ekologicznej realizowaną poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska.

Zasadę „zanieczyszczający płaci" odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko, a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.

Zasadę regionalizacji oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodnobłotne, szczególnie w strefach przygranicznych).

Zasadę subsydiarności wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej, a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie do oceny osiągniętych wyników, a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

1.2. Podstawowe założenia polityki ekologicznej

VI Program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010 podkreśla, ze realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia *"środowisko i zdrowie".* VI Ramowy program działań UE podnosi rangę ochrony gleb i powierzchni ziemi. Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa, a także i województwa wielkopolskiego w tym obszarze jest *zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.*

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

2.1. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2010”

Zasady realizacji polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego, cele i zadania ujęte w dokumencie „Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2010” zostały przyjęte jako podstawa niniejszego Programu. Najważniejszymi źródłami zagrożeń zdrowia człowieka w województwie wielkopolskim są: zanieczyszczenia wód i jakość wody do picia, odpady komunalne i przemysłowe oraz hałas. Jednakże program wojewódzki obejmuje także wszystkie inne zagadnienia będące przedmiotem polityki ekologicznej państwa.

Z celów polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego, związanych ze specyfiką województwa, wynikają *konkretne wyzwania i obszary zainteresowań dla programu ochrony środowiska miasta Poznania.* Są to:

- Minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko w tzw. „gorących punktach” – miejscach, w których utrzymuje się nadmierna koncentracja zanieczyszczeń lub innych uciążliwości.

  Do „gorących punktów” w wojewódzkim programie ochrony środowiska zaliczono koncentrację odpadów medycznych w Poznaniu. Rozwiązywanie tego problemu wchodzi w zakres planu gospodarki odpadami dla miasta Poznania.

- Stosunki wodne i jakość wód

  Obowiązuje ogólny cel dla województwa: ***„Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów wody w zlewniach oraz ochrona przed powodzią”.*** Kierunki działań dla realizacji tego celu, wymienione w programie wojewódzkim, a zarazem odnoszące się do obszaru miasta Poznania, to przede wszystkim:

  - w gospodarce ściekowej: optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni, modernizacja LOŚ, rozbudowa kanalizacji sanitarnej, budowa kolektorów deszczowych z urządzeniami podczyszczającymi,
  - w zakresie zaopatrzenia w wodę i ochrony zasobów wodnych: modernizacja stacji uzdatniania wody, wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą - w tym eliminacji nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych, minimalizacja strat wody wodociągowej w sieci przesyłowej m.in. poprzez sukcesywną wymianę i renowację wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej, zwiększenie retencyjności lokalnych zlewni, ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń punktowych i obszarowych pochodzących z rolnictwa,
  - w zakresie ochrony przeciwpowodziowej: uwzględnienie terenów zalewowych w dokumentach planistycznych, kontrola stanu wałów i urządzeń wodnych,
  - w zakresie zarządzania zasobami wodnymi: wdrażanie programów ochrony wód w zlewniach rzek oraz weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych

↳ Ochrona powietrza.

Obowiązuje ogólny cel dla województwa: ***„Zapewnienie wysokiej jakości powietrza. Redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową”***. Kierunki działań dla realizacji tego celu, wymienione w programie wojewódzkim, a zarazem odnoszące się do obszaru miasta Poznania, to przede wszystkim:

- w zarządzaniu środowiskiem: wprowadzenie zarządzania ochroną powietrza w układzie stref,
- w mieszkalnictwie: eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, edukacja ekologiczna mieszkańców na temat korzystania z proekologicznych nośników energii, termorenowacja budynków,
- w transporcie: wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru zainwestowania miejskiego, wprowadzanie planów cyrkulacji ruchu ulicznego, bieżąca modernizacja dróg, egzekwowanie reżimów emisji spalin przez pojazdy, upowszechnianie komunikacji zbiorowej, kontynuacja modernizacji taboru autobusowej komunikacji miejskiej, wyznaczenie stref dostępności dla samochodów prywatnych, prowadzenie właściwej polityki parkingowej, intensyfikacja ruchu rowerowego, edukacja mieszkańców na temat proekologicznych zachowań komunikacyjnych,
- w energetyce i przemyśle: wprowadzanie zintegrowanej gospodarki energetycznej w mieście, modernizacja układów technologicznych ciepłowni, instalowanie (lub poprawa sprawności obecnie funkcjonujących) urządzeń redukujących zanieczyszczenia powstające w procesie spalania paliw, modernizacja, hermetyzacja i automatyzacja procesów technologicznych, wdrażanie technologii przyjaznych środowisku (BAT), wdrażanie pozwoleń na emisję zanieczyszczeń do powietrza ramach pozwoleń zintegrowanych, stymulowanie zakładów do wprowadzania systemu ISO 14000 oraz zasad czystszej produkcji, systematyczna kontrola zakładów przemysłowych.

↳ Ochrona przed hałasem

Obowiązuje ogólny cel dla województwa: ***„Zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku”***. Kierunki działań dla realizacji tego celu, wymienione w programie wojewódzkim, a zarazem odnoszące się do obszaru miasta Poznania, to:

- w zarządzaniu środowiskiem: przygotowanie programu działań (plan akustyczny) dla miasta,
- w transporcie: ochrona mieszkańców przed hałasem głównie z komunikacji samochodowej, ale także kolejowej i tramwajowej; poprzez wprowadzanie rozwiązań technicznych, takich jak np. budowa ekranów akustycznych i pasów zwartej zieleni ochronnej, działania inwestycyjne i nieinwestycyjne związane także z ochroną powietrza (wymienione w poprzednim punkcie),
- w przemyśle: kontrola zakładów przemysłowych ujemnie wpływających na klimat akustyczny w pobliżu jednostek osadniczych, stymulowanie zakładów przemysłowych do ograniczania ich uciążliwości hałasowej.

↳ Ochrona przed polami elektromagnetycznymi:

Obowiązuje ogólny cel dla województwa: ***„Ochrona przed polami elektromagnetycznymi”***. Kierunki działań dla realizacji tego celu, wymienione w programie wojewódzkim, a zarazem odnoszące się do miasta Poznania, to:

- w zarządzaniu środowiskiem: rozwinięcie systemu badań zagrożenia polami elektromagnetycznymi, wprowadzenie zagadnienia pól elektromagnetycznych do planów zagospodarowania przestrzennego,
- w komunikacji i łączności: przestrzeganie obszarów ochronnych dla urządzeń nadawczych, kontrola wprowadzania do środowiska nowych emitorów promieniowania,
- w przemyśle i energetyce: preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania, przestrzeganie zapisów w postępowaniu ocen oddziaływania na środowisko w odniesieniu do obszarów ochronnych wokół źródeł emisji promieniowania.

↳ Ochrona powierzchni ziemi:

Obowiązuje ogólny cel dla województwa: ***„Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją”***. Kierunki działań dla realizacji tego celu, wymienione w programie wojewódzkim, a zarazem odnoszące się do obszaru miasta Poznania, to przede wszystkim:

- w gospodarce surowcami mineralnymi: rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, wdrażanie skutecznych metod neutralizacji zużytych wód termalnych (w przypadku podjęcia ich eksploatacji na terenie Poznania),
- w rolnictwie: minimalizowanie powierzchni gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych, która będzie wyłączona z produkcji i przeznaczana na inne cele, ochrona i wprowadzanie zadrzewień oraz zakrzewień śródpolnych i przydrożnych, wdrożenie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej,
- w gospodarce odpadami: rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji, bieżąca likwidacja „dzikich” wysypisk, zmniejszenie masy odpadów kierowanych do unieszkodliwiania przez składowanie.

↳ Ochrona zasobów przyrodniczych:

Obowiązuje ogólny cel dla województwa**: *„Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności, w tym wzrost lesistości województwa”***. Kierunki działań dla realizacji tego celu, wymienione w programie wojewódzkim, a zarazem odnoszące się do obszaru miasta Poznania, to przede wszystkim:

- w rozwoju i utrzymaniu systemu obszarów chronionych: utworzenie ostoi siedliskowej NATURA 2000 (Forty), bieżąca ochrona obszarów i obiektów chronionych, ustanawianie nowych obiektów prawnej ochrony (np. użytki ekologiczne, obszar chronionego krajobrazu), weryfikacja istniejących i proponowanych form ochrony przyrody
- w integracji aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym: uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów cennych przyrodniczo,

ochrona terenów cennych przyrodniczo przed przeinwestowaniem (w tym zasada omijania przez nowe inwestycje liniowe obszarów cennych przyrodniczo),

- w ochronie gatunkowej roślin i zwierząt: określenie potrzeb w zakresie reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt, ochrona siedlisk gatunków zagrożonych,
- w ochronie lasów: rozwój roli ochronnej i buforowej lasów, stały monitoring środowiska leśnego,
- w zakresie edukacji ekologicznej: promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody, rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w ramach funkcjonowania obiektów turystycznych i rekreacyjnych, budownictwa mieszkaniowego oraz prowadzenia działalności rolniczej, rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.

↳ Racjonalne użytkowanie surowców

Obowiązuje ogólny cel dla województwa: ***„Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych”***. Kierunki działań dla realizacji tego celu mieszczą się w większości w paragrafach poświęconych ochronie powietrza, wód, gleb, lasów i przyrody. Na oddzielne przytoczenie zasługują następujące priorytety wojewódzkie:

- zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji,
- zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, poprzez: wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle i energetyce, zmniejszenie strat energii (zwłaszcza cieplnej) w systemach przesyłowych, oraz popularyzacja i wdrożenie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (w miarę spadku jednostkowych kosztów inwestycyjnych na budowę urządzeń przetwarzających energie odnawialną).

↳ Ochrona przed awariami przemysłowymi i NZŚ

Obowiązuje ogólny cel dla województwa: ***„Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych”.*** Kierunki działań dla realizacji tego celu, wymienione w programie wojewódzkim a zarazem odnoszące się do obszaru miasta Poznania, są następujące:

- ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska powodowanych funkcjonowaniem podmiotów będących potencjalnym źródłem awarii przemysłowych,
- zmniejszenie ryzyka wynikającego z transportu materiałów niebezpiecznych,
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowej.

2.2. Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego”

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego” jest dokumentem będącym podstawą programowania rozwoju województwa, a pośrednio również rozwoju aglomeracji poznańskiej. Z tego powodu w pracach nad Programem wykorzystano cele i zadania związane z ochroną środowiska i użytkowaniem zasobów naturalnych, sprecyzowane w ramach strategii.

		PROGRAM 5.5 – OCHRONA ŚRODOWISKA
Przedsięwzięcia strategiczne	**Cele**	**Zadania**
5.5.1. Mieszkalnictwo i ład przestrzenny:	Oszczędność surowców, materiałów i energii poprzez:	- termomodernizację budynków, - wdrożenie zintegrowanej gospodarki cieplnej obejmującej budynki mieszkalne i nieodległe zakłady przemysłowe, - upowszechnianie przyjaznego środowisku budownictwa i wyposażenia budynków, - waloryzację zasobów wód podziemnych oraz ograniczenie ich poboru.
	Polepszenie jakości wody pitnej poprzez:	- modernizację istniejących stacji uzdatniania wody.
	Uporządkowanie gospodarki ściekowej poprzez:	- rozbudowę sieci kanalizacyjnej i modernizację kolektorów dla wyeliminowania nieszczelności, - modernizację LOŚ,
	Ochrona powietrza poprzez:	- eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i w gospodarstwach domowych, - eliminowanie wtórnego unosu pyłu w jednostkach osadniczych przez trwałe utrzymywanie zwartej pokrywy roślinnej na powierzchniach biologicznie czynnych oraz należyte utrzymywanie porządku na powierzchniach uszczelnionych, - redukowanie emisji zanieczyszczeń z dużych obiektów energetyki komunalnej.
	Ochrona powierzchni ziemi, planowanie przestrzenne:	- przeciwdziałanie nieuzasadnionemu wzrostowi powierzchni uszczelnionej i redukowaniu powierzchni biologicznie czynnej, poprzez ustanowienie rygorów w planowaniu przestrzennym; rozważenie możliwości wprowadzenia opłaty lokalnej od powierzchni uszczelnionej będącej w posiadaniu, - uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego redukowania potrzeby przemieszczania się, zwłaszcza środkami transportu indywidualnego.
5.5.2. Rolnictwo	Ochrona wód poprzez:	- ochronę i wprowadzenie barier biogeochemicznych (pasy zadrzewień śródpolnych, pasma łąk i trwałej roślinności) oraz oczek wodnych i obniżeń bezodpływowych z roślinnością spontaniczną; - rozwijanie małej retencji i modernizację systemu melioracyjnego, - rozbudowę sieci kanalizacyjnych pozwalająca dociążyć istniejące oczyszczalnie ścieków oraz wprowadzanie indywidualnych systemów oczyszczania dla zabudowy rozproszonej i odosobnionych obiektów
	Ochrona gruntów poprzez:	- minimalizowanie powierzchni gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych wyłączanych z produkcji rolnej i przeznaczanych na inne cele, - kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji wietrznej, pogarszaniu się struktury gleby i jej zakwaszaniu
	Ochrona przyrody poprzez:	- Uwzględnianie potencjalnych użytków ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego i w rejestrze gruntów,

5.5.3. Przemysł i energetyka	Oszczędność surowców, materiałów i energii poprzez:	- Upowszechnianie w zakładach przemysłowych i energetycznych systemów zarządzania środowiskowego oraz dobrowolnych działań nienormatywnych - Integrowanie gospodarki cieplnej w zakładach przemysłowych ze sferą komunalną
	Ochrona wód, powietrza i ochrona przed hałasem poprzez:	- Zredukowanie zużycia wody w instalacjach energetycznych i przemysłowych, w tym wyeliminowanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych do celów przemysłowych, - Wdrażanie najlepszej dostępnej techniki, - Zastępowanie węgla paliwami niskoemisyjnymi w kotłach o mocy cieplnej do kilkunastu megawatów.
	Ochrona powierzchni ziemi poprzez:	- przywracanie do właściwego stanu terenów zdegradowanych w wyniku działalności gospodarczej
5.5.4. Transport	Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem poprzez:	- Uatrakcyjnienie komunikacji zbiorowej, zwłaszcza tramwajowej, - Likwidowanie barier technicznych dla intensyfikacji ruchu rowerowego, - Stymulowanie rozwoju towarowego i osobowego transportu kolejowego oraz zintegrowanego transportu kombinowanego, - Eliminowanie ruchu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie, - Egzekwowanie reżimów emisji spalin przez pojazdy, - Budowa ekranów akustycznych w miejscach wysokiej uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców, - Ograniczenie funkcji lotniska na Ławicy do obsługi głównie małych, cichszych samolotów (lokalizacja nowego lotniska na peryferiach aglomeracji).
5.5.5. Rekreacja i turystyka	Ochrona wód poprzez:	- przeciwdziałanie eutrofizacji jezior
	Ochrona powierzchni ziemi i kształtowanie ładu przestrzennego poprzez:	- wyznaczanie nowych terenów pod budownictwo rekreacyjne przy uwzględnieniu dostosowania wielkości zabudowy do pojemności środowiska - budowę sieci kanalizacyjnej jednocześnie z wprowadzaniem zabudowy, - zachowywanie możliwie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach rekreacyjnych.
	Ochrona walorów przyrodniczych poprzez:	- ograniczanie zagrożeń dla terenów o wysokich walorach przyrodniczych, tym zwłaszcza lasów i obszarów chronionych, poprzez „kanalizowanie” ruchu turystycznego i rekreacji (szlaki turystyczne, ścieżki dydaktyczne, miejsca odpoczynku) - skuteczne egzekwowanie przepisów porządkowych.

2.3. Uwarunkowania wynikające z „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania"

Wiele spośród zapisów składających się na politykę przestrzenną miasta Poznania, sformułowaną w „Studium", zachowało swoją aktualność w kontekście programu ochrony środowiska.

4.1. Kształtowanie przestrzeni środowiska przyrodniczego

Cele:

- Ochrona i kształtowanie szczególnych wartości przyrodniczych miasta Poznania w sposób umożliwiający zachowanie i wzbogacanie przyrodniczej różnorodności miasta
- Umożliwienie połączenia obszarów chronionych miasta Poznania z terenami otaczającymi, w sposób pozwalający na realizację chronionych systemów przyrodniczych w skali kraju.

4.2. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Cel:

- zachowanie bezpośredniej strefy żywicielskiej dla miasta Poznania, poprzez:
  - ochronę gleb jako zasobu przyrodniczego (zagospodarowywanie pod kontrolą samorządu),
  - umożliwienie zaopatrzenia aglomeracji w zdrową żywność z bliskich odległości,
  - zachowanie i rozwój ogrodów specjalistycznych oraz ogródków działkowych,
  - umożliwienie rozwoju agroturystyki.

4.3. Energia

Cel:

- Zaopatrywanie w energię miasta Poznania poprzez:
  - rozbudowę istniejącej infrastruktury i stopniowe eliminowanie, przy produkcji energii, konwencjonalnych paliw niekorzystnych dla środowiska,
  - umożliwienie wykorzystywania lokalnych źródeł energii niekonwencjonalnej oraz stopniowe eliminowanie konwencjonalnych źródeł energii i wdrażanie źródeł ekologicznie „czystych".

4.4. Zaopatrzenie w wodę

Cele:

- Ochrona wodonośnych obszarów zasobowych oraz fragmentów krajowej sieci ECONET
- Pokrycie zapotrzebowania na wodę związanego z jakościowym rozwojem miasta
- Pełne zwodociągowanie terenów obecnie zainwestowanych.

4.5. Odprowadzanie ścieków

Cel:

- Ochrona wód rzeki Warty i jej dorzecza przed zanieczyszczeniami spowodowanymi ściekami sanitarnymi, poprzez przebudowę, modernizację i rozbudowę poznańskiego systemu kanalizacyjnego.

4.6. Transport

Cele:

- Zwiększenie efektywności systemu transportowego miasta, ze wskazaniem priorytetu dla grup społeczeństwa korzystających z transportu publicznego oraz wspieranie ruchu rowerowego i pieszego.
- Skuteczne i efektywne hamowanie wzrostu zatłoczenia motoryzacyjnego poprzez działania systemowe.

4.7. Kształtowanie klimatu akustycznego

Cel:

- Poprawa komfortu akustycznego w środowisku zamieszkania, pracy i wypoczynku, poprzez:
  - odpowiednie zagospodarowanie i kształtowanie przestrzenne terenów,
  - zapewnienie wymaganych przepisami dopuszczalnych poziomów dźwięku w środowisku zewnętrznym w porze dziennej i nocnej,
  - stosowanie rozwiązań przeciwhałasowych (stosowanie i wymiana okien na dźwiękoszczelne, wprowadzanie ekranów przeciwhałasowych, stosowanie zieleni dźwiękoizolacyjnej.

2.4. Uwarunkowania wynikające z „Programu strategicznego rozwoju miasta Poznania"

Program ten, opracowany w latach 90-tych, zawiera szereg zapisów dotyczących ochrony środowiska w perspektywie długoterminowej. Cele strategiczne sformułowane w tym programie pozostają aktualne. Zdecydowana większość działań przewidywanych w Programie (...) ma swoje odzwierciedlenie w przebiegu rozwoju miasta; a niektóre z nich są bliskie pełnej realizacji.

Z programem ochrony środowiska najściślej koresponduje Cel 1: *„Poprawienie stanu środowiska przyrodniczego, warunków życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego*". Z celem tym wiąże się bezpośrednio ***zespół akcji I. Środowisko dla mieszkańców****.*

W zespole tym wyróżniono następujące przedsięwzięcia (poniżej nie wymieniono tych zadań, które można uznać za w pełni zrealizowane):

I A.1. Poprawa jakości powietrza poprzez:

- likwidację kotłowni koksowo-węglowych i zastąpienie ich gazowymi,
- modernizację taboru autobusowego MPK.

I A.2. Ograniczenie natężenia hałasu powodowanego przez komunikację i przemysł poprzez:

- budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras szybkiego ruchu,
- wprowadzanie nowatorskich rozwiązań technicznych i ekonomicznych w zakresie ochrony przed hałasem).

I A.3. Przywracanie czystości cieków wodnych i jezior na terenie miasta poprzez:

- kompleksową regulację stosunków wodno-ściekowych zlewni rzeki Bogdanki,
- poprawę i utrzymanie stanu czystości wód rzeki Cybiny i działania na rzecz poprawy czystości zbiornika Maltańskiego drogą biomanipulacji,
- biologiczną odbudowę wód jeziora Kierskiego,
- modernizację, remonty i konserwację rowów, cieków i zbiorników wodnych miasta Poznania.

I A.4. Kształtowanie i utrzymanie zieleni miejskiej poprzez:

- wdrażanie perspektywicznego programu rozwoju i kształtowania zieleni miejskiej,
- wprowadzanie nowych form współinwestowania i współpracy przy utrzymaniu terenów zielonych.

I A.5. Promocja zachowań proekologicznych, kontynuowanie działań na rzecz edukacji ekologicznej poprzez:

- współpracę przy organizacji i promocji konkursów wiedzy i zachowań ekologicznych dla szkół podstawowych,
- wprowadzanie nowych metod edukacji ekologicznej począwszy od grup przedszkolnych,
- inspirowanie i współorganizowanie niekonwencjonalnych form przekazywania informacji z dziedziny ekologii i ochrony środowiska.

I A.6. Usprawnienie funkcjonowania oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnej i ciepłowniczej poprzez:

- rozbudowę COŚ,
- planową rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- rozwój i modernizację istniejącej sieci cieplnej, w ramach realizacji „Programu uciepłownienia miasta Poznania".

I A.7. Ograniczenie ruchu pojazdów samochodowych w centrum miasta, m.in. poprzez wdrażanie systemu sterowania ruchem dla miasta Poznania, zmiany organizacji ruchu w centrum i prowadzenie odpowiedniej polityki parkingowej.

I A.8. Wdrażanie proekologicznych technologii w poznańskiej gospodarce.

I A.9. Zaopatrzenie miasta w wodę odpowiedniej jakości.

I A.10. Poprawa gospodarki odpadami komunalnymi.

I A.11. Rekultywacja terenów zdegradowanych i porządkowanie terenów niezagospodarowanych, m.in. poprzez likwidację dzikich wysypisk śmieci.

I A.12. Ochrona istniejących i budowa nowych zespołów przyrodniczych, poprzez przywracanie walorów przyrodniczych, oraz leczenie i konserwację drzew i fragmentów zieleni zabytkowej.

I A.13. Kompleksowa ochrona środowiska życia człowieka w Poznaniu, w tym:

- współpraca służb ochrony środowiska różnych szczebli,
- spójny system monitoringu stanu środowiska miejskiego.

Także w ramach *IV zespołu akcji: „Obszary kluczowe”* znalazły się zadania tematycznie związane z programowaniem ochrony środowiska, w tym przede wszystkim:

IV B.2. Uspokojenie ruchu samochodowego w strefach ochrony środowiska miejskiego (poprzez wprowadzenie parkingów strzeżonych przy końcowych przystankach komunikacji tramwajowej oraz rozwój ruchu rowerowego).

3. DŁUGOTERMINOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ (W PERSPEKTYWIE ROKU 2020)

W rozwoju miasta zachodzi wiele procesów, wzajemnie się warunkujących. Wszystkie one pozostają pod wpływem uwarunkowań zewnętrznych – politycznych, gospodarczych, ekonomicznych, społecznych, klimatycznych itd. Stan środowiska miasta oceniany jest nie tyle jako „suma" poszczególnych jego elementów, lecz poprzez jego wpływ na jakość życia mieszkańców miasta. Nie ma takich decyzji dotyczących stanu środowiska, które nie dotyczyłyby innych aspektów życia miasta; obowiązuje także zależność odwrotna. Dlatego bardzo trudno jest przewidzieć optymalne kierunki przedsięwzięć związanych z kształtowaniem środowiska miasta nawet w perspektywie kilkuletniej. Stąd właśnie wynika konieczność weryfikacji programu ochrony środowiska, zgodnie z wymogami ustawowymi dokonywanej nie rzadziej niż co dwa lata.

Niezależnie od powyższych zastrzeżeń, problemy środowiskowe mogą być skuteczne rozwiązywane pod warunkiem trafnego określenia długoterminowych kierunków działań, a zwłaszcza pod warunkiem określenia docelowego stanu środowiska w perspektywie długoterminowej. Biorąc za punkt wyjścia aktualne oraz przewidywane wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania stanu miasta oraz działania krótko – i średnioterminowe zawarte w niniejszym programie, można pokusić się o określenie docelowego stanu uporządkowania problematyki środowiskowej w rozwoju miasta. Długoterminowe działania w dziedzinie ochrony środowiska miasta powinny być podporządkowane, w perspektywie roku 2020, osiągnięciu następujących efektów:

- Zintegrowane sektorowe polityki rozwoju miasta w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody, planowania przestrzennego, transportu, zdrowia i bezpieczeństwa publicznego
- Całokształt problemów środowiskowych i walorów przyrodniczych miasta objęty systemem zarządzania z wykorzystaniem narzędzi GIS.
- Zinstytucjonalizowane i funkcjonujące formy udziału społecznego w zarządzaniu środowiskiem.
- Funkcjonujący system zarządzania bezpieczeństwem ekologicznym i chemicznym, zarówno w związku z zagrożeniami przemysłowymi, transportowymi jak klęskami żywiołowymi, w tym powszechna wiedza społeczności o postępowaniu na wypadek awarii.
- Funkcjonujący system zarządzania gospodarką wodno-ściekową, w tym odpływem wód deszczowych, w skali lokalnych zlewni.
- Wyeliminowany problem zanieczyszczania wód powierzchniowych przez system kanalizacji sanitarnej, ogólnospławnej i deszczowej.
- Retencyjność zlewni lokalnych cieków znacząco większa niż na początku wieku, dzięki utrzymaniu udziału powierzchni biologicznie czynnych (retencja glebowa) oraz realizacji sieci małych zbiorników powierzchniowych (w tym dla wód deszczowych).
- Wprowadzone, na skalę praktyczną, systemowe rozwiązania w zakresie gospodarczego wykorzystania wód deszczowych.
- Zminimalizowany dopływ antropogenicznych zanieczyszczeń do wód podziemnych z terenu miasta.

- Możliwie największa ciągłość systemów przyrodniczych w dzisiejszej strefie pośredniej i peryferyjnej zapewniona dzięki realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, oraz zachowana ciągłość przestrzeni przyrodniczej w powiązaniu z systemem regionalnym
- Zachowana ciągłość przestrzeni otwartej na obrzeżach miasta, mimo rozwoju zabudowy indywidualnej na dawnych terenach rolniczych.
- Uszczerbek różnorodności biologicznej na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym zrekompensowany lepszym dostosowaniem składu gatunkowego szaty roślinnej do warunków miejskich.
- Przyjazne środowisku formy rolniczego użytkowania terenów funkcjonujące na obrzeżach Poznania.
- Dbałość o stan środowiska miasta jako ogólnie przyjęty styl życia mieszkańców Poznania.

W perspektywie roku 2020 można jedynie wstępnie zaproponować jakościowe i ilościowe mierniki skuteczności działań związanych z ochrona środowiska, oraz ich wartości. Należą do nich:

- W pełni zintegrowany system transportowy; udział komunikacji publicznej w podróżach mieszkańców nie mniejszy niż udział samochodów prywatnych; udział ruchu rowerowego nie mniejszy niż 7 %.
- Dostęp do komunikacji publicznej zapewniony każdemu mieszkańcowi miasta (100% ludności – zamieszkanie w odległości nie mniejszej niż 500 m od przystanku komunikacji publicznej)
- Hałas na terenie miasta nie większy niż 65 dB w dzień i 55 dB w nocy
- Straty wody wodociągowej w sieci dystrybucyjnej ograniczone do 8 %.
- Kanalizacja ogólnospławna ograniczona do ścisłego centrum miasta i zmodernizowana.
- Jakość wody w jeziorach i w dopływach Warty nie stwarzająca zagrożeń sanitarnych.
- Wszystkie tereny obecnie zdewastowane lub zagrożone degradacją – zrewitalizowane i zrekultywowane.
- Termooszczędność nowej zabudowy 2-krotnie większa od określonej w wymaganiach obowiązujących w roku 2003, zabudowa starsza objęta termomodernizacją.
- Zwiększony udział lokalnych, odnawialnych źródeł energii dzięki wykorzystaniu energii geotermalnej i wodnej – adekwatny do lokalnych zasobów i postępu technologicznego.
- Ubytek przestrzeni otwartej na terenach zainwestowanych zrekompensowany przekształceniem części dawnych terenów zdewastowanych i terenów poprzemysłowych w użytki zielone.
- 100% ludności miasta zamieszkuje w odległości nie mniejszej niż 15 minut pieszo od publicznie dostępnego użytku zielonego.
- Brak przekroczeń normatywnego poziomu zanieczyszczeń powietrza, oraz społecznie akceptowana jakość powietrza w związku z praktycznym wyeliminowaniem problemu niskiej emisji.
- Stan środowiska miasta pozytywnie postrzegany przez mieszkańców.

ZAŁĄCZNIK 2

UWARUNKOWANIA, ZAŁOŻENIA I ZASADY KONSTRUKCJI PROGRAMU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ W PERSPEKTYWIE DŁUGOOKRESOWEJ